

ACADEMIA DE LA LINGUA ASTURIANA (1998): *Gramática de la llingua asturiana*. Uviéu: Academia de la Llingua Asturiana, 414 p.

La creació al Principat d'Astúries, l'any 1980, de l'«Academia de la Llingua Asturiana» va comportar un gran pas en la codificació d'aquesta llengua. La creació i consolidació d'un estàndard que permetés l'ús de l'asturià a qualsevol nivell de comunicació (oral i escrit) era el seu objectiu principal. De fet, la *Gramática de la llingua asturiana* de 1998¹ és una de les fites que es va proposar l'Acadèmia després d'haver editat el 1981 les *Normes ortogràfiques y entamus de normalización* (que ja era el resultat de més de vint anys de feina prèvia com, per exemple, la *Gramática bable* de 1976 o les *Normes ortogràfiques* de 1978). L'altre objectiu més immediat és

1. En el moment d'escriure aquestes línies, n'ha aparegut la segona edició (1999).

la publicació d'un diccionari normatiu; s'hi està treballant actualment i la seva aparició s'espera en un futur proper.

La *Gramàtica de la llengua asturiana* vol ser una gramàtica normativa, és a dir, pretén crear un model de llengua unitari per a la comunitat de parlants, però sense oblidar en cap moment la varietat i la riquesa de les diverses modalitats lingüístiques. De fet, el que es proposa és elaborar un model coherent a partir d'aquesta diversitat. Per aquesta raó no s'ha volgut triar, a l'hora de crear un estàndard asturià, un dialecte concret ni una suma equitativa de característiques de tots els dialectes, sinó que s'ha intentat construir un estàndard harmònic amb trets que no grinyolin a l'oïda dels parlants. Cal dir que el pes principal se l'endú, amb tot, el dialecte central, fonament sobre el qual es basteix aquest estàndard: els aspectes de fonologia i de morfologia s'han basat sobretot en el central, mentre que la sintaxi i el lèxic són el resultat d'una selecció de característiques de totes les varietats asturianes. No podem oblidar que el dialecte central és el que compta amb una certa tradició escrita, amb un nombre més elevat de parlants (es tracta de la zona on es troben les ciutats més importants —Xixón, Uviéu, Avilés— i, per tant, és la zona que gaudeix de més «prestigi social») i el menys exposat a la influència de les llengües constitutivament veïnes (gallec a l'oest i castellà a la resta).

L'obra consta de 25 capítols estructurats d'una manera força tradicional: «Fonologia» (5 capítols), «Morfologia» (16 capítols) i «Sintaxi» (4 capítols), a més d'una petita presentació i d'un utilíssim índex alfabètic de matèries.

La informació de cada un dels capítols es presenta d'una manera clara, ben bé de manual: se sol fer una descripció exhaustiva del tema que s'exposa (una acurada descripció dels sons de l'asturià en l'apartat de fonologia, per exemple), acompanyada sempre d'una gran quantitat d'exemples, exemples que reflecteixen els usos més tradicionals, però també els més moderns. Aquest és, precisament, un dels aspectes més profitosos de l'obra: no només és una gramàtica normativa, sinó que esdevé també una gramàtica descriptiva de l'ús de la llengua actual (varietats dialectals incloses, tot i que no vol ser un manual de dialectologia) que es decanta per una forma o per una altra a l'hora de configurar el model comú. En el moment de fer aquesta tria, alguns cops, la majoria, s'admet més d'una variant i se'n dona el motiu (es preveuen algunes grafies específiques, ja amb una certa tradició escrita, per a determinats sons de certes varietats —/l/ per representar [ʃ], [ʒ], [t̪], [d̪] o /h/ per representar [h] o [x]—). En altres ocasions, només s'admet una forma amb la justificació pertinent (s'opta, per exemple, per mantenir en l'escriptura mitjançant l'apòstrof o la contracció només les elisions vocàliques i les pèrdues de consonants més generals i regulars i no pas totes les que realment es produeixen en la llengua parlada). Finalment, hi ha casos en què es presenten les diverses realitzacions, però no se'n tria cap ni s'hi inclou cap explicació (per exemple, les dobles formes verbals o els dos models de possessius posposats, dins el capítol x). Potser hauria valgut la pena d'afegir alguna explicació per a aquest darrer cas, tot seguint la tònica de l'obra.

D'altra banda, un aspecte certament interessant que cal comentar és la particular visió dels autors en la presentació de certs capítols que, moltes vegades, les gramàtiques passen, si no per alt, sí d'una manera força superficial: són molt aconsellables per la presentació teòrica i per les mateixes formes exposades els capítols que fan referència a les interjeccions (xv), a les perífrasis verbals (xvi) i a la derivació i la composició (xxi); tots tres aporten un llistat exhaustiu de formes que poden ser útils per a qualsevol llengua romànica, tenint sempre presents, això sí, les diferències pertinents.

I, sense deixar la derivació i la composició, l'Acadèmia ha tingut molt en compte un aspecte que interessa especialment l'asturià: la possibilitat d'adaptar qualsevol necessitat lèxica a la llengua, ja que la seva pròpia història lingüística els ha impedit d'obtenir certs mots per la via tradicional. Per aquest motiu, el capítol esmentat de derivació i composició (xxi) i l'apartat d'adaptacions de neologismes (dins el capítol iv), sempre amb un cert marge de llibertat davant de problemes concrets, són bàsics per a consolidar en un futur l'asturià com a llengua de cultura en tots els àmbits.

Potser caldria lamentar, en canvi, vista l'excel·lent exposició general (tant fonètica, com morfològica i sintàctica), la superficialitat de certs apartats com el dels signes ortogràfics (dins el capítol i), tot i que entenem que aquest àmbit s'allunya un xic de la idea de gramàtica normativa; fins i tot, la superficialitat a l'hora d'exposar certs casos, ja que els possibles lectors no asturians poden tenir problemes d'interpretació (no sempre queda clara la causa de la inestabilitat que afecta certs fenòmens: dialectal, generacional, social).

En canvi, cal agrair molt especialment als autors la voluntat que aquesta gramàtica sigui un text al qual hi pugui accedir qualsevol tipus de lector. La descripció teòrica, l'exposició de l'ús i la tria d'exemples (de tot tipus) es fa d'una manera atractiva i alhora rigorosa. Per aquest motiu, o gràcies a aquest motiu, l'obra es converteix en un text clar i vàlid per a tota mena de lectures. És un text modern per la seva concepció i la seva exposició teòriques, i lingüísticament actual ja que exposa usos i exemples de la realitat asturiana d'avui. Aquest fet, de ben segur, acostarà l'obra als parlants asturians, però també a tots aquells amb un xic d'interès per les llengües romàniques i per llur vitalitat.

Finalment, cal dir que, a l'interès general de l'obra, s'hi afegeix una acurada presentació tipogràfica: un disseny intel·ligent i senzill que amb un sol codi de color i espais blancs diferencia una gran quantitat d'apartats i de subapartats, a més de distingir també els gràfics; un cos de lletra agraiït amb només dues tipografies diferents; cap recurs tipogràfic gratuït, fins i tot els filets i les referències als capítols que hi ha a cada pàgina són útils per a la consulta; uns marges considerables que fan que el text respiri. Una presentació, doncs, que en facilita la lectura i que s'escapa així de la carregosa presentació d'alguns textos d'aquest tipus. D'aquesta manera l'obra esdevé doblement interessant.